

været ubehagelig paa de og de Punkter o. s. v., o. s. v. Det vilde blive en almindelig Partiagitation, hvor al Verdens Spørgsmaal vilde blive inddraget i Valgkampen, saaledes som vi er vant til. Og selv om Hovedinteressen samlede sig om et enkelt Spørgsmaal, vilde Afgørelsen aldrig kunne faa den klare Karakter, som i det Øjeblik det var selve de forud vedtagne Forslag, der blev undergivet en Folkeafstemning til Godkendelse eller Forkastelse. Derfor ønsker jeg, at en Bestemmelse om en saadan Folkeafstemning skal blive indføjet i Forslaget.

De Ændringer, jeg her har antydet, kan siges at være væsentlige Ændringer, men de vedrører ikke Hovedprincippet i Forslaget. Dette finder jeg ogsaa Udtryk for deri, at de fleste af de Bestemmelser, det her gælder, vedrører Ting, som den højtærede Regering ikke har ment det nødvendigt at optage i selve Lovens Paragraffer. Vi ønsker i dette Spørgsmaal om Ændringer en Forhandling med Regeringen og Socialdemokratiet; men jeg tilføjer, at vi ønsker ogsaa en Forhandling med de andre Partier i denne Sag. Med det konservative Folkeparti er der vel ikke stor Udsigt til frugtbar Forhandling om dette Spørgsmaal, saaledes som Partiets Synspunkter Tiderne igennem har været; men Partiet Venstre — ja, jeg skulde jo tro, at der dog maa være noget mere Forhandlingsmulighed med det.

Ganske vist hørte vi i Gaar saa krigerske, saa stridbare Toner med en saa voldsom Klang fra den ærede Ordfører for Partiet Venstre (Brorsen), som jeg ingenlunde havde ventet at høre fra Venstres Talsmand i dette Spørgsmaal; men jeg mener dog ikke, at disse Udtalelser, og navnlig den Klang, hvormed de blev fremsat, er af saa afgørende Betydning, at det paa Forhaand skulde udelukke Muligheden for en frugtbar Forhandling ogsaa med Partiet Venstre, thi det er vor Opfattelse — og jeg føler mig efter den højtærede Ministers Erklæringer om Beredvilighed til vidtgaaende Forhandling om Enkeltheder overbevist om, at det ogsaa er Regeringens og Socialdemokratiets Opfattelse —, at den Forhandling, der nu bør føres, bør føres med en afgjort Villie til at naa et praktisk Resultat. Og Styrken af Indvendingerne mod hele Tanken om en Overgang fra en krigsmæssig Ordning til et Vagthold har under den Forhandling, som har fundet Sted dels ved Finanslovbehandlingen, dels her i Gaar og i Dag, ikke været en saadan, at den synes mig at kunne blive afgørende for, at det skulde være umuligt at komme til en vis Forhandling ogsaa

med de to Partier, der danner Mindretallet her i Salen, eller i alt Fald det ene af dem.

De Indvendinger mod Overgangen til et nyt System, man i første Række har fremført, har været knyttet til Folkeforbundets Ordning. Man har Gang efter Gang anvendt et bestemt Ord og sagt: Folkeforbundets Aand er Solidaritetsfølelse, Samfølelse mellem alle Nationer indenfor Forbundet. Dette kan jeg ganske slutte mig til. Den Følelse mener jeg, vi fra dansk Side overhovedet er besjælet af i ikke mindre Grad end andre Magter, og jeg tror, at hvis det Spørgsmaal overhovedet rejstes, fra hvilken Side i Verden man kunde vente Brud paa Forbundets Regler, paa de Pligter, Forbundet paalægger, den Tvang til at tage Hensyn til de almindelige Regler i Forbundet, som det paalægger, vilde der intet Sted være nogen, som mistænkte enten Danmark eller de andre nordiske Lande for mindste Tilbøjelighed til at bryde ud derfra. Men Spørgsmaalet er saa: hvilke Pligter, der staar i Forbindelse med denne Sags Behandling, kan der knyttes til vor Deltagelse i Folkeforbundet?

Derom er der nu gennem denne Diskussion, som gennem andre Diskussioner, vel naaet fuld Klarhed over, at Folkeforbundets Regler ikke giver dets Medlemmer Pligt til Opretholdelse af en vis Militærstyrke, ikke lovmæssig Pligt dertil. Diskussionen om dette Spørgsmaal kan vel siges at være endt her i Tinget i 1922. Det er jo meget sjældent, man i Rigsdagen, naar man er uenig om en Ting og diskuterer den, ender med at blive enig, men jeg havde dog det Indtryk, at om selve dette, at der ikke i Forbundspagten eller i noget dertil knyttet Aktstykke findes nogen lovmæssig Forpligtelse for noget af Medlemmerne til Opretholdelse af en vis Militærstyrke, derom opnaaedes der den Gang fuld Enighed. Lige saa er det mit Indtryk, at man er fuldt enig om, at de enkelte Stater staar frit med Hensyn til Deltagelse i militære Sanktioner, juridisk frit, selvbestemmende over, hvorvidt man i givet Tilfælde vil deltage i saadanne, i hvilket Omfang og paa hvilken Maade.

Men, siger man saa, der bliver en moralsk Forpligtelse tilbage, og er de moralske Forpligtelser ringere end de juridiske? Efter min Opfattelse paa ingen mulig Maade. Men der er den Forskel, at medens man kan fæstne de juridiske Pligter til klare Lovord, vil der altid blive Plads for et vist Skøn, en vis Uenighed, naar man kommer til Spørgsmaalet om de moralske Pligter; og dér kan det ikke nægtes, at ærede Med-